

ERKEK YETİŞTİRME YURDUNDA KALAN GENÇLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Sevinç YAMAN*

Mine EKİNCİ**

ÖZET

Bu çalışma 1995 yılında Erzurum Erkek Yetiştirme yurdu'nda kalmakta olan 12-18 yaşları arasında 60 gencin bazı sorunlarını incelemek üzere yapılmıştır. Veriler gençlerin dosyalarından ve bu bireylere anket formu uygulanmak suretiyle toplanmış ve %'lik olarak değerlendirilmiştir.

Gençlerden çoğunun koruma altına alınma nedeninin ebeveyn ölümü olduğu; gençlerin % 70'inin orta öğrenime devam ettiği, gençlerden % 26.7'sinin boş zamanlarını kitap okuyarak, % 26.7'sininin de oyun oynayarak değerlendirdikleri bulunmuştur. Gençlerin % 93.3'ünün ihtiyaçlarının yurt tarafından karşılandığı, % 68.4'ünün önemli bir karar almaları gerektiği zaman yurt idaresinden yardım aldıkları ve gençlerden % 78.3'ünün kendilerini kalmakta oldukları yurda uyum sağlamış olarak gördükleri belirlenmiştir.

Bu sonuçlar doğrultusunda bazı öneriler getirilmiştir.

SUMMARY

A RESEARCH ON BOYS WHO LIVING IN REARING INSTITUTE

This study has been carried out to examine some problems of 60 boys between the ages 12 to 18, who have been in care in the Erzurum Rearing institute for boys in 1995. Data were obtained from the records and collected by applied a questionnaire and evaluated by percentage.

It was found that cause for protection of the majority part of the subjects were parental loss. 70 % of the boys were carrying out their education in secondary education, 26.7 % of them were reading book and 26.7 % were playing some games in free time.

All needs of 93.3 % of the boys supplied by management of the institute, 68.4 % were supported by the management of institute for their important desicion.

It was determined that 78.3 % of the subjects adapted to rearing institute. In conclusion some offers were presented.

* Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Çocuk Hastalıkları Hemşireliği, ABD, Yrd.Doç.Dr.

** Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Psikiyatri Hemşireliği, ABD, Yrd.Doç.Dr.

GİRİŞ

Ülkemizin ekonomik ve sosyal yaşamındaki hızlı değişmeler diğer bir çok alanda olduğu gibi kimsesiz ve korunmaya muhtaç çocuklar sorununu da gündeme getirmiştir. Özellikle ailelerin ekonomik koşulları toplumsal ilişkileri ve çocuk yetiştirme anlayışına bağlı davranışları bu sorunun ortaya çıkmasında etkili olmuştur (1,2,3,4,5).

Kimsesiz ve korunmaya muhtaç çocukların ve gençlerin oluşumu, bu çocuklara aile kavramı yerine geçebilecek en uygun ortamı sağlayarak, çocuk ve gencin toplumsallaşma sürecinin yönlendirilmesinde temel hizmeti verecek olan kurumlara ihtiyacı doğurmuştur. Günümüzde kimsesiz ve korunmaya muhtaç çocuklara bakım işlevi yetiştirme yuvaları ve yurtları tarafından yapılmaktadır. Ancak bu kurumların varlığı beraberinde pek çok sorunu da gündeme getirmektedir. Çünkü gençlerin kişilik ve psikolojik yapılarını, toplumsal beyutlarını ve geleceğe yönelik eğilimlerini yönlendirmede en büyük rolü üstlenen yurtlarda kötü fiziksel koşullar, kurum içi ilişkilerin bozuk olması ve toplumsal çevre ile yeterli ilişkinin kurulamaması gibi pek çok sorun yaşanmaktadır(3,4).

Bu çalışma Erzurum il merkezindeki yetiştirme yurdunda barınan gençlerin bazı sorunlarını değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı ve kesitsel nitelikteki bu araştırma, Erzurum Erkek Yetiştirme Yurdu'nda barınan 12-18 yaşları arasındaki gençlerin bazı sorunlarını incelemek amacıyla yapılmıştır.

Çalışma kapsamına 13 Mayıs 1995 tarihinde erkek yetiştirme yurdunda barınan toplam 135 kişiden basit rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen 60 genç alınmıştır.

Veriler gençlerin dosyalarından elde edilen bilgiler ve gençlere uygulanan anket formu ile toplanmıştır. Toplanan veriler elde kodlanarak yüzdeler olarak değerlendirilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırma kapsamına aldığımız 60 kişinin % 48.3'ünün 12-14 yaş, % 41.7'sinin 15-17 yaş, % 10'unun da 18 yaş grubunda olduğu tesbit edilmiştir.

Yetiştirme yurdunda barınan gençlerin ebeveynlerinin yaşama durumları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Yetiştirme Yurdunda Barınan Gençlerin Ebeveynlerinin Yaşama Durumları

Ebeveynlerin Yaşama Durumları	S	X
İkisinde sağ	4	6.7
Annem Sağ, Babam ölü	33	55.0
İkisinde hayatta değil	23	21.6
Bilmiyorum	7	11.7
	3	5.0
Toplam	60	100.0

Gençlerin % 76.6'sının anne ya da babasının, % 11.7'sinin ise ebeveynlerinden her ikisinin hayatta olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuç gençlerimizin koruma altına alınmasının en önemli nedeninin ebeveyn ölümü olduğunu göstermektedir.

Bulgularımız Aydın ve Tan'ın 1986/87 yılında Bornova Erkek Yetiştirme Yurdu Çocuklarının Davranış Sorunlarına ilişkin yaptıkları çalışmada çocukların koruma altına alınması nedenleriyle benzerlik göstermektedir(6).

Yapılan çeşitli araştırmalarda da kimsesiz çocukların koruma altına alınma nedenlerinin benzerlik gösterdiği anne, babanın boşanması, ekonomik yetersizlik ve toplum dışı davranış nedeniyle koruma altına alınması oranının daha az olduğu belirlenmiştir(7,8).

Koruma altına alınan gençlerin okudukları okullar Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2- Gençlerin Okudukları Okullara Göre Dağılımı

Okullar	S	X
Ortaokul	42	70.0
Lise	3	5.0
Meslek Lisesi	8	13.3
Okula Gitmeyen	7	11.7
Toplam		100.0

Tablo 2'de görüldüğü gibi gençlerin çoğunun orta öğrenime devam ettikleri bulunmuş, bunlardan mesleki eğitime devam edenlerin ise daha azınlıkta olduğu saptanmıştır.

Çılgan'ın çalışmasında da yetiştirme yurdunda barınan bireylerin genellikle ilkökul, ortaokul ve lise aşamalarını içeren üniversiteye dayalı bir öğrenim süreci yaşadıkları gözlenmiş ancak gençlerden meslek lisesine gidenlerin (% 27.92), normal liseye gidenlere göre (% 4.54) çoğunlukta olduğu belirlenmiştir. Bu sonucun lise aşamasında mesleki yönlendirmenin önem kazandığını düşündürmektedir(1).

Çalışmamızda gençlerden % 11.7'sinin maalesef okula gitmediği saptanmıştır. Okula gitmeyen gençlerin gelecekteki sosyal yaşantılarına göre mesleki eğitim veya üniversiteye yönlendirilmesinde yurt yönetimine ve çalışanlara büyük görevler düşmektedir.

Gençlerin okula gitmeleri kadar öğrenimlerini düzenli olarak sürdürmeleri ve okuldaki başarı durumları da önem taşımaktadır. Bu nedenle gençlerin öğrenim sürecinde yıl kaybetme durumları incelenmiş gençlerden % 63.4'ünün hiç yıl kayıplarının olmadığı, % 36.6'sının ise 1-2 yıl kaybettikleri saptanmıştır. Bu durum gençlerimizin öğrenim hayatında verimli olmalarının orta düzeyde kaldığını ve yurdun gençlerin eğitiminde yeterince etkili olmadığını düşündürmektedir.

Yapılan benzer çalışmalarda da; yetiştirme yurtlarında barınan çocuklarda okulda başarısız olma, okuldan kaçma, bir konu üzerinde dikkatini toplayamama ve okulu sevmeme gibi sorunlara sık rastlandığı tesbit edilmiştir(6,7,8,9).

Çalışma kapsamına aldığımız gençlerin boş zamanlarını değerlendirme durumları Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3- Gençlerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Durumları

Faaliyetler	S	X
Kitap okuyorum	16	26.7
Oyun oynuyorum	16	26.7
Televizyon izliyorum	12	20.0
Sinema ve Tiyatroya gidiyorum	10	16.0
Cevapsız (yanıt vermeyen)	6	10.0
Toplam	60	100.0

Tabloya gençlerden %26.7'sinin kitap okuyarak, yine % 26.7'sinin oyun oynayarak, % 20.0'sinin de televizyon izleyerek boş zamanlarını değerlendirdikleri görülmektedir. Sinema ve tiyatroya gidenlerin oranının ise % 16.6 olduğu bulunmuştur. Gençlerin % 26.7'si gibi bir oranın boş zamanlarında kitap okuması okuma alışkanlığını kazanmış olduklarını göstermesi bakımından sevindirici bir sonuçtur. Bununla birlikte yurt yönetimi tarafından gençlerin kültürel yönden gelişmelerini sağlayacak kitapların seçilmesi ve daha çok gencin kitap okumaya özendirilmesi gerekmektedir. Yetiştirme yurdunda kalan gençlerin, toplumsallaşma süresince radyo, gazete, televizyon gibi kitle iletişim araçları çok etkili olmasına rağmen çalışmamızda radyo ve gazetenin toplumsal değerlerin aktarılmasında yetersiz kaldığı belirlenmiştir(1,10). Gençlerin sinema ve tiyatro gibi kültür sanat etkinliklerine katılmaları onlara belirli değerler kazandırma ve toplumsal çevreye açılmalarını sağlama bakımından önemlidir. Çalışmamızda gençlerin yalnızca % 16.6'sının sinema ve tiyatroya gittiği bulunmuştur. Bu sonuç gençlerin toplumsallaşma süreçlerini sınırlı ilişkiler içinde ve daha kısıtlı olarak yaşamalarına neden olmaktadır. Ayrıca yapılan çeşitli etkinliklere katılma yurt tarafından düzenlendiğinden yurt yönetiminin gençlerin çevreye açılmasında düzenli bir ortam yaratmadığı söylenebilir.

Bulgularımız Çılga'nın çalışması ile benzerlik göstermektedir(1).

Çalışma kapsamına aldığımız gençlere ihtiyaçlarınız genellikle kim tarafından karşılanıyor sorusu sorulmuş bunlardan % 93.3'ünün ihtiyaçlarını yurdun karşıladığı,

% 6.7'sinin ise kendilerinin karşıladığı bulunmuştur. Çalışmamızda gençlerin çoğunun (% 76.6) ebeveynlerinden en az biri % 6.7'sinin de her iki ebeveyni de sağ olduğu halde ihtiyaçlarının ailesi tarafından karşılandığını belirten olmamıştır. Ülkemizde gençlerin korunmaya muhtaç duruma düşmeleri genellikle ekonomik nedenlerden kaynaklanmakla birlikte kurumlarda barınan gençler ile anne-babanın kişisel ilişkilerinin devam ettirilmesi ailenin hiç olmazsa gencin bazı temel ihtiyaçlarını karşılaması ve destek görevini sürdürmesi gerekmektedir. Bizim sonuçlarımız maalesef gençler ile ailelerinin ilişkilerinin kopuk olduğunu düşündürmektedir.

Çılgın'ın çalışmasında bulgularımızın aksine ailelerin gençler ile iyi ilişkiler sürecinde olduğu saptanmıştır(1).

Yurtta barınan gençlerin önemli bir karar almaları gerektiği zaman yardım istedikleri kişilerin dağılımı Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4- Gençlerin Önemli Bir Karar Almaları Gerektiği Zaman Yardım İstedikleri Kişilerin Dağılımı

Yardım İstenen Kişiler	S	X
Yurt müdürü ve müdür yardımcısı	41	68.4
Yurtta çalışan diğer personel	5	8.3
Arkadaşlar	11	18.3
Yardım almayan (kararını kendi veren)	3	5.0
Toplam	60	100.0

Gençlerin önemli bir karar almaları gerektiğinde yardıma başvurdukları kişiler, yurttaki gelişen etkileşimin düzeyini ve yönünü belirlemektedir. Tablo 4'te gençlerin çoğunun önemli bir karar almaları gerektiği zaman yurt yönetiminden yardım aldıkları görülmektedir. Gençler daima kendilerine her konuda yardımcı olan ve doğru yolu gösteren bir koruyucu istemektedirler. Bu rolü normalde aile üstlenmektedir. Yurtta barınan gençler için yurt yönetimi evdeki anne-baba ile benzer konumda işlev gördüğünden, gençlerin tercihlerini bu yönde kullandıklarını söyleyebiliriz(12). Gençlerin sorunlarının çözümü için ikinci tercihleri arkadaşları olmuştur. Gençlerin sorun çözme sürecinde önemli bir role sahip olan yurt öğretmenlerinden maalesef yardım almadıkları

tesbit edilmiştir. Yurtta görevli psikolog ve sosyal hizmet uzmanından yardım alma oranının ise oldukça düşük olduğu saptanmıştır (% 8.3). Çılga, gençlerin sorunlarının çözümü için öncelikle yurt öğretmenlerinden, ikinci olarak yurt yönetiminden yardım aldıklarını bulmuştur. Gençlerin % 22.07'sinin ise sorunlarını kendilerinin çözdüğü belirlenmiştir(1).

Koruma altındaki gençlerin buldukları yurdun kurallarına uyma durumları onların yurdu benimseme ve yurtta kalma eğilimlerini göstermektedir. Çalışmamızda gençlerin yurt kurallarına uyma durumları değerlendirilmiş; gençlerden % 56.7'sinin yurt kurallarına kesinlikle uyduğu % 41.6'sının genellikle uyduğu, % 1.7'sinin de bazı kurallara uyup, bazılarında da uymadıkları belirlenmiştir. Çılga'nın araştırmasında kurallara genellikle uyan genç oranının daha fazla olduğu (%47.40) belirlenmiştir(1).

Yurt yaşamında gençlerin kendilerini güvenli olarak değerlendirme düzeyi ile yurt yaşamına uyma eğilimleri arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Bu nedenle çalışma kapsamına aldığımız gençlere şu anda kalmakta oldukları yurda uyum sağlayıp sağlayamadıkları sorulmuş gençlerin % 78.3'ü kendilerini yurtta uyum sağlamış olarak gördüklerini % 11.7'si zorunlu olarak uyum sağladıklarını, % 10'u ise uyum sağlayamadıklarını ifade etmişlerdir. Gençlerin çoğunun yurda uyum sağlamış olmaları sevindirici bir durumdur. Bununla birlikte yurda zorunlu olarak uyum sağlayan gençler ile yurda uyum sağlayamamış olan gençlerin kendilerini güvensiz hissetmeleri ve uyumsuzluktan kaynaklanan çeşitli sorunları açısından desteklenmeleri gerekmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak toplumsal koruma kapsamındaki gençlerin konumları, kendilerine hazırlanan koşullara göre belirlenmektedir. Bu nedenle korunmaya muhtaç çocuklar için öncelikle koruyucu aile hizmetleri kavramının benimsenmesi yurtlarda barınan gençler içinde uygun fiziki koşulların yaratılması verilen hizmetin kalitesinin artırılması ile yurt, aile ve toplumun bütünleşme olanaklarının sağlanmasının, toplumun gençlere verdiği değerlerin artmasında ve ileride onlara daha iyi yaşam olanaklarının hazırlanmasında faydalı olacağı kanaatindeyiz.

KAYNAKLAR

- 1- Çılga İ : Korunmaya muhtaç gençlerin sorunları ve yetiştirme yurtları. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Gençlik Hizmetleri Daire Başkanlığı (Doktora Tezi) Ankara, 1989.
- 2- Bıyıklı I: Korunmaya muhtaç çocukların gelişim ve uyum sorunları, A.Ü. Eğitim Fakültesi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 1976.
- 3- Gökçe B: Memleketimizde Cumhuriyet devrinde kimsesiz çocuklar sorunu ile ilgili tutumun sosyolojik mukayeseli tahlil ve izahı, S.S.Y.B. Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü Yayını, No:55, ankara "Alınmıştır" Çılga İ: Korunmaya muhtaç gençlerin sorunları ve yetiştirme yurtları. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Gençlik Hizmetleri Daire Başkanlığı (Doktora Tezi) Ankara, 1989.
- 4- Güran N: Çocuklar için kurum bakımı ve sosyal hizmet (Ayrı basım), A.Ü.Basımevi, Ankara, 1983; 150.
- 5- Kongar E: Türkiye'nin toplumsal yapısı. 4. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul 1981. 378.
- 6- Aydın C, Tan M: Erkek yetiştirme yurdu çocuklarda davranış sorunları. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 4:1, 15-24, 1988.
- 7- Aydın C, Erensoy S: Yetiştirme yurdu kızlarının özellikleri. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 26:3, 1113-1120.
- 8- Tuncer O: Yetiştirme yurdunda kalan çocukların okula uyum başarı sorunları. Tıp Dünyası Mecmuası, 47:121-127, 1974.
- 9- Tuncer O, Köseoğlu S: Bir erkek yetiştirme yurdundaki çocukların fiziki, emosyonel ve entellektüel gelişimsel özellikleri üzerine araştırma. Tıp Dünyası Mecmuası, 47:77-82, 1974.
- 10- Atamanalp C: Çocuk terbiyesi ve eğitim rehberi. Ailede-okulda pratik, Kültür Eğitim Vakfı Yayınları, 123.1997.
- 11- Akyüz E: Medeni Kanuna göre çocuğun ana babasına karşı korunması. Aile ve Toplum, 2:1, 31-45, 1991.
- 12- Çakmaklı K: Çocuk ve gencin psiko-sosyal sağlığında anne-baba tumumu. İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası, 54: 177, 1991.